

Morebiti bi se lotil on umnejšega kmetovanja, ako bi mu ga kdo razodel in ga do dobrega prepričal o boljšem ravnanju. Ali v mnogih slučajih ga ni in ni človeka, kateri bi nevednega kmeta poučil.

Za poduk ljudstva v kmetijstvu so knjige, časopisi, duhoven in učitelj. Knjiga pride sicer nekatera v roke našega kmeta, ali črka je mrtva in le malokateroga oživi in do boljšega prepričanja pripravi. Isto velja tudi zastran časopisov, po katerih pa prosti kmetje silno malo segajo, kajti le inteligenca slovenska je, le duhovenstvo, učiteljstvo (?), razumnejše kmetovalstvo je, ki podpira domače novine. Edino „Pratiko“ nahajamo skoro v vsaki bajtici, in resnica je, da seje ona uže nad 30 let mnogo mnogo dobrega semena po vseh deželah, kjer se govori jezik slovenski.

Iz knjig in časopisov torej ne zajema naš kmet dovolj poduka; v cerkvi in šoli pa tudi ne dobiva navoda za umno kmetovanje, kajti cerkev je odločena verskemu in nravnemu nauku, v ljudski šoli pa je mladina dan danes uže tako preobložena z mnogoternimi nauki, med katere se sèm ter tjà v najnovejšem času še nepotrebna nemščina zopet vsiluje.

Snujejo naj se zato kmetijske podružnice (filiale) v poduk našemu kmetu in te naj bi razvile tisto delovanje aredi ljudstva, za katero so po družbinih pravih osnovane. Stehern duhovnik in učitelj, mnogi umnejši kmetovalci in marsikateri grajščinski oskrbnik so kolikor toliko izvedenci v teoretičnem in praktičnem umnem gospodarstvu. Zakaj bi se kacih 10 ali 20 tacih mož v večih farah ne združilo v kmetijsko podružnico? Vsaj ne stane mnogo truda, nekaterokrat v letu ob nedeljah, po popoldanski službi božji, napravljati skupščine v šoli, h katerim bi se vsa fara kar s prižnice povabila.

Koliko malo truda stane omikanega človeka, da kake pol ure govori kmetu o tej ali oni kmetijski stroki? Z osnovanjem takih kmetijskih shodov človek ne more priti v zamero nikjer, marveč le hvalevredno mora vsak nepristransk domoljub tako prizadetje imenovati. Osnujte toraj, slovenski domoljubi, več več podružnic po lepi naši, a še preveč zanemarjeni domovini!

J. L.

Solske stvari.

Razpis štipendij cesarja Franc Jožefa in cesarice Elizabete.

Našim bralcem je znano, da sta presvitli cesar in cesarica v spomin sreberne poroke za uboge in podpore vredne dijake na vseučilišči dunajskem 7, peštanskem 7, pražkem 5, graškem, insbruškem, krakovskem, lvovskem, črnoviškem in zagrebškem povsod po 3 štipendije v zlatu in znesku 300 gld. na leto ustanovila, ki so za prihodnje šolsko leto uže razpisane.

Prošnje za te štipendije se morajo narediti naravnost na Nj. c. kr. veličanstvo cesarja in zadnji čas do 10. avgusta t. l. v cesarjevi pisarni (k. k. Privat- und Familien-Fondsdirektion) na Dunaji vložiti.

Prošnjiki za tako štipendijo morajo v prošnji povedati, na katerem vseučilišči in na kateri fakulteti (medicinski, juridiški, filozofični ali bogoslovski) hočejo svoje študije pričeti in končati. Priložiti se morajo taki prošnji veljavna spričala: 1) krstni list, 2) ubožni list z izkazom stanú in premoženja starišev, 3) šolsko spričalo mature, če dijak še le na vseučilišče gre, če pa je že na vseučilišči, spričalo kolokvija ali državne preskušnje druge šolske polovice letošnjega leta.

* *Občna aritmetika za učiteljišča.* Sestavil in založil L. Lavtar, c. k. profesor v Mariboru. — V Ljubljani natisnila narodna tiskarna 1879.

Kedar koli se prikaže kaka šolska knjiga v slovenskem jeziku na beli dan, vselej smo je srčno veseli, kajti gradivo je, ki ga nabiramo za čas, ko tudi pred slovenska tla zasije solnce narodne ravnopravnosti, in, Bogme, da ta čas ni več dalje!

Temveč pa smemo Slovenci veseli biti te knjige, ker je v bistvu stvari in v obliki jezika res vse hvale vredna. Kakor čujemo, se je pisatelj lotil spisovanja te knjige po posebni spodbudi slavnoznanega c. k. deželnega šolskega nadzornika Klodiča, ki je take šolske knjige v prvi vrsti želel učiteljiščema v Kopru in Gorici. Prof. Lavtar je zaželeno delo v vsacem oziru izvrstno dobro dovršil. Njegova „aritmetika“ je izvirno delo, se ve da sestavljena s pomočjo drugih knjig, kakor vsaka druga šolska knjiga. Ustrezala bode prav dobro potrebam slovenskih učiteljišč, in še tudi tam, kjer učni jezik ni slovenski, posebno zaradi tega, ker se ozira na metodiko računanja na ljudski šoli, toliko važno za ljudskega učitelja. Srednjim šolam knjiga ni namenjena, ker se na teh šolah poučuje po drugačnem načinu, vendar se lahko tudi v srednjih šolah porabi za pomočno knjigo. — Kar se tiče jezika, v katerem je knjiga pisana, moremo reči, da je lep, pravilen in lahko umeven. Tako se strinja vse, da moremo „aritmetiko“ toplo priporočiti obširnim krogom, katerim vsem več ali manj je na korist pisana. Naj temu toplemu priporočilu dodamo še nekoliko vrstic iz „predgovora“ pisateljevega. „Pisatelj te knjige — piše prof. Lavtar — pogrešal je ves čas svojega poučevanja na slovenskem učiteljišči aritmetike, pripravne namenu tega zavoda. Zbirati je moral tvarino za pouk iz knjig za nižje in višje srednje šole — večinoma iz Močnikovih in Villicusovih — da je zadoščeval načrtu za učiteljišča, ki je zdaj veljaven po ukazu vis. c. kr. ministerstva za uk in bogočastje od 26. maja 1874. leta št. 7114. To zbirko je pisatelj po svoji izkušnji uredil in izročil vis. deželnemu šolskemu svetu v Gorici, da jo presodi — in potem vvede na slovenskih učiteljiščih. Presodil jo je gosp. prof. Križnič prav natanko — hvala mu za njegov trud! — ter nekatere nedostatke prav jasno določil, katere je potem pisatelj odpravil. Tvarina je v obče tako urejena, kakor v drugih aritmetikah. Občna števila so za marsikoga nova in do te stopinje neznana. Njih bitje se le osvetljuje na znanih slučajih. Desetasto uredbo števil pa kandidati in kandidatnje uže poznajo iz ljudske šole. Oni živo torej spoznajo pomen in tudi potrebo občnega števila, ko napišejo desetasto število v občnem obrazu, ki ga izvajajo iz posebnih slučajev. Učitelj sploh, in tudi v ljudski šoli ne sme svojim učencem pravil v glavo ubijati, ako jih niso poprej razumeli. To pravilo mora na tolikih primerih pojasnjevati, da učenec sluti: „pri vsakem drugem takem primeru bom pa tako računal“, da torej konečno posebnih primerov občno pravilo posnema. Zategadel so vaje v tej knjigi tako urejene, da kandidat najprej dokazuje na posebnih in potem na občnih primerih izvršuje, da se torej vadi iz posebnega na obče prehajati. S kratka — pisatelj je hotel tole doseči: 1) Utrjenje dekadičnega številnega sistema. 2) pojme števil in razumno računanje ž njimi, posebno kar se tiče desetastih števil. 3) Jasno izpoznanje izrekov in njihovo porabo za računanje na pamet ali s pridobitkom. 4) Spoznanje metode, po kateri učitelj v ljudski šoli računati mora. 5) Ne strokovnjakov v aritmetiki, ampak takih učiteljev, ki imajo tvarino popolnoma v